

52. PONTÓNOVÝ PLUK – VÚ 1736 BRATISLAVA, KOMÁRNO VZNIK, VÝVOJ A ČINNOSŤ V ROKOCH 1950 – 1969

LUDOVÍT J A N Č O

JANČO, L.: 52nd Pontoon Regiment (Military unit VÚ 1736 Bratislava, Komárno). The Origin, Development and Operation in 1950 – 1969. *Vojenská história*, 7, 1, 2003, pp 109 – 123, Bratislava. Published article deals with the history of 52nd Pontoon Regiment that was deployed to Bratislava and Komárno garrisons from 1950 to 1969. The author describes the connections with its establishment and abolishment, organisational development, personal appointment of the most important functions, the way of replenishment of the commanders corps, material-technical support, training of units member and the main activities influencing its operation in individual years. The treatise has a commemorative character. It originated at the instance of the Association of pontoniers and sappers – the organization, the main objective of which is to develop the pride on the engineer troops of the Armed Forces of the Slovak Republic and to develop and enhance its tradition. Military history. Slovakia. The Slovak Army 1950 – 1969. 52nd Pontoon Regiment.

Táto práca vznikla predovšetkým zo spomienok bývalých príslušníkov 52. pontónového pluku (ďalej len 52. ponp). Tvrdé výcvikové podmienky na Dunaji, často hraničiacie s ohrozením života, ich viedli k súdržnosti, kolektívnosti a priateľstvu, ktoré pretrvalo do dnešných dní. V záujme zachovania týchto hodnôt sa prvýkrát zišli 6. 2. 1983 v bývalom Posádkovom dome armády „U Tvarožka“ na Miletičovej ulici a druhýkrát v pamätnom „Kochu“ 24. 9. 1993 zásluhou prípravného výboru (plk. v. v. Ing. Juraj Dykij, plk. v. v. Mgr. Ľudovít Jančo a pplk. v. v. PaedDr. Svatomír Ambrož), kde pri Klube vojenských dôchodcov Posádkového domu armády Bratislava založili sekciu pontonierov a ženistov. Nakoniec boli prijaté stanovy, ktorými sa na základe zákona č. 83 Zb. z. z 27. 3. 1990 o združovaní občanov vytvorilo „Združenie pontonierov a ženistov“, zaregistrované na Ministerstve vnútra SR dňa 5. 5. 1999, č. spisu VVS/1-900/90-15235, IČO 31803644.

Združenie je dobrovoľnou, vlasteneckou, nepolitickou a nezávislou občianskou organizáciou, ktorá združuje predovšetkým bývalých príslušníkov 52. pontónového pluku, 92. pontónového práporu, Ženíjného technického učilišťa a ďalších ženijných útvarov, ich priaznivcov a sympatizantov. Spájajú ich spoločné tradície aktívnej služby a činnosti pri výcviku, záchrane ľudí a majetku pri živelných pohromách a odstraňovaní ich následkov. Cieľom združenia je rozvíjať hrdosť na príslušnosť k ženijným jednotkám ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len OS SR) a pomôcť spoznávať, rozvíjať a upevňovať ich tradície. Organizuje zájazdy, stretnutia a návštevy významných historických a kultúrnych objektov Slovenska i okolitých štátov, najmä Českej republiky a Rakúskej republiky. Združenie úzko spolupracuje so ženistami OS SR a inými občianskymi združeniami, ako aj zahraničnými organizáciami podobného charakteru. Aktívne spolupracuje s orgánmi MO SR pri vzdelávaní profesionálov a výchove vojenskej mládeže.

Bratislava – mesto na Dunaji. Prírodnými podmienkami predurčené na to, aby tu mali sídlo ženijné útvary (podobne Komárno, ležiace na sútoku Dunaja a Váhu, ako aj Sereď).¹ Bolo

¹ Este pred vznikom prvej svetovej vojny veliteľstvu V. zboru v Bratislave podliehal 5. pioniersky prápor so zákopovou rotou v Bratislave a 5. ženijný prápor v Komárne. V roku 1919 sa začala formovať česko-slovenská branná moc; v roku 1918 malo ženijné vojsko na Slovensku: žp 3 v Komárne, žp 4, žp 6, samostatný ženijný prápor v Bratislave a žp 12 v Michalovciach.

to tak počas Rakúsko-Uhorska, za prvej ČSR i po druhej svetovej vojne. V roku 1945 sa v Komárne vytvorila 4. ženijná brigáda, ktorej jedna rota sa presunula do Bratislavy a z nej v roku 1946 vznikol 14. ženijný prápor, ktorý sa v roku 1947 premenoval na riečny prápor a velil mu mjr. Fiam.

Príchodom časti jednotiek 4. ženijného pluku z Kroměříža do Bratislavy a časti zrušeného riečného práporu Bratislava, vznikol v rámci reorganizácie československej armády v roku 1950 52. pontónový pluk – vojenský útvar 1736 Bratislava.

Umiestnenie 52. ponp v Bratislave nebolo náhodné, ale veľmi premyslené, pretože spĺňalo podmienky na náročný výcvik – široká vodná prekážka (cca 300 m), hlboká voda (cca 3 m) a veľká rýchlosť prúdu (cca 3,5 m.s-1).

52. ponp pri jeho vzniku tvorilo: veliteľstvo a štáb, veliteľská rota, 1. a 2. pontónový prápor (každý po 3 pont. rotách), technická rota, lodná rota, automobilový park, poddôstojnícka škola, ošetrovňa, sklady a uväzisko.

Dislokácia: veliteľstvo so štábom, veliteľská rota a automobilový park boli umiestnené v Svätoplukovej kasárni², 1. ponpr sídlil v kasárni 1. mája v Ovsišti v Petržalke³ spolu s poddôstojníckou školou, ktorá sa v roku 1953 presťahovala do Svätoplukovej kasárne, 2. ponpr bol v Jelínkovej kasárni⁴, tiež v Petržalke (ich umiestnenie v Petržalke bolo výhodné pre blízkosť vodného toku – uväziska aj cvičiska), technický prápor (vznikol z technickej a lodnej roty) bol umiestnený na Mlynských Nivách na Šagátovej ulici (pri terajšej stanici SAD) a v Zimnom prístave, ošetrovňa bola v Jelínkovej kasárni, sklady materiálu boli na Trnavskej ceste (sklady NZ, zrušené v roku 1960 v súvislosti s bytovou výstavbou sídliska Ružinov) a v Zimnom prístave (PHM, plavidlá, materiál BN, BB a neskôr SMS v sklade č.18, lesozávod), výstrojný sklad bol v objekte na Mlynských Nivách po vozatajskom útvere v mieste terajšej autobusovej stanice, muničný sklad bol najprv v Kramerovom lome (blízko Nemocnice MO SR, dnes tam sídli jazdecký oddiel mestskej polície) a potom od roku 1956 v posádkovom sklade na Schönwegu – Peknej ceste v Krasňanoch.⁵ A konečne uväzisko, a zároveň aj vodné cvičisko, bolo na Krištofku (na pravom brehu Dunaja na Pečnianskom ostrove v Petržalke oproti internátu Lafranconi FTVŠ UK. Krištofek bol hostinec na uvedenom ostrove), ktoré sa dostalo v roku 1953 do „zakázaného“ pohraničného pásma, a preto zaniklo, a nové uväzisko aj s cvičiskom bolo vybudované v Ovsišti, oproti Zimnému prístavu.

Hlavnými funkcionármi pri vzniku 52. ponp boli: veliteľ pluku – plk. Ing. Karel Chmel, zástupca veliteľa – pplk. Adolf Valošek, zástupca veliteľa pre politické veci – mjr. Ševčík, náčelník štábu – plk. Ján Matúšek, zástupca pre tylo – pplk. Ján Lehotský.

Velitelia pluku počas ďalšej existencie: plk. Ján Jergenc, plk. Ing. Alexander Gápel, plk. Ing. Vojtech Tambor, plk. Ing. Vítězslav Konečný, plk. Ing. Jaroslav Pelikán, gen. Ing. Ján Čábel a plk. Ing. Milan Hrdlička.

²Budova tejto kasárne bola postavená v roku 1723 na terajšej Špitálskej ulici. Mala slúžiť ako lazaret, sirotinec a kláštor rytierskeho rádu s červeným hviezdicovým krížom. Počas obliehania mesta napoleonskými vojskami tu bol vojenský špitál a v roku 1849 ruský lazaret. Za Rakúsko-Uhorska bol objekt majetkom c. a k. armády. Za 1. ČSR tu sídlil peší pluk 23 „Amerických Slovákov“ a potom peší pluk výzvedný 39 „Generála Grazianiho“. V rokoch 1946 – 1950 tu bola 4. ženijná brigáda a po nej, v rokoch 1950 – 1955, 52. ponp. Objekt potom patril Pozemným stavbám n. p., až kým ho v roku 1973 neसानovali. Dnes je to Kamenné námestie a sídli tu ministerstvá.

³V roku 1935 MNO ČSR súhlasilo so stavbou ženijného tábora na Ostende v Petržalke a ubytovaním 2. práporu ženijného pluku 4. Objekt mal kancelársku budovu, 4 baraky pre mužstvo, kuchyňu mužstva, jedáleň, zátiešie, strážnicu, ošetrovňu a záchody. V rokoch 1950 – 1958 tu bol 52. ponp a neskôr VKVŠ SVŠT (dnes STU) Bratislava.

⁴Na geometrickom pláne Strediska geodézie Bratislava-mesto, na parcelách č. 909 – 958 je zakreslený areál bývalej Jelínkovej kasárne v Petržalke, medzi bývalými ulicami Zadunajskou, Traťou mládeže a Engelsevou. Blížšie údaje sa nezachovali. V roku 1946 sa sem nastťahovala 4. ženijná brigáda z Komárna, od roku 1950 tu bol 2. ponpr. Dňa 1. 2. 1965 bol objekt odovzdaný Rektorátu UK Bratislava pre jeho vojenskú katedru. V 80. rokoch došlo postupne k asanácii Petržalky, a tým aj kasárne.

⁵Zemské stavebné riaditeľstvo Bratislava začalo v roku 1930 stavbu muničných skladov na Schönwegu pre posádku Bratislava, kde sa potom v roku 1932 presťahoval sklad z Trnavky.

Zástupca veliteľa (ZV): mjr. Ing. Vojtech Tambor, kpt. Ing. Jaroslav Pelikán, kpt. Ing. Milan Hrdlička, pplk. Ing. Veselý, pplk. Rudolf Mikovec, pplk. Jozef Novák.

Zástupca pre politické veci (ZVP): npor. Alois Chmela, mjr. Gál, kpt. Antonín Stojan, pplk. Andrej Pollák.

Náčelník štábu (NŠ): mjr. Ignác Voráč, kpt. Ing. Milan Hrdlička, pplk. Ing. Jaromír Kopeček, kpt. Pícek, pplk. Veselý, pplk. Lepka, mjr. Jozef Blaho.

Zástupca pre tylo (ZT): kpt. Michal Čabrun, pplk. Rudolf Jambor, pplk. Remiš, mjr. Ing. Ján Nemčok.

Zástupca pre veci technické (ZVT): kpt. Ing. František Muzikář, kpt. Ševela, pplk. Ing. Badinka.

Základ dôstojníckeho zboru 52. ponp tvorili príslušníci bývalého 14. ženijného práporu a 4. ženijného pluku, ktorých postupne dopĺňali absolventi Vojenskej akadémie z Hraníc na Morave a Ženijného učilišťa (ŽU) z Litoměřic. Už v roku 1951 prišlo do útvaru 10 novovyradených poručíkov z Hraníc – Jan Čábel, Ďuriš, Milan Hrdlička, Josef Chytil, Kain, Jaromír Kopeček, Maršál, Mičulka, E. Novotný a Štefan Sokol. O rok neskôr posilnili 52. ponp príslušníci 1. pontónovej čaty ŽU Litoměřice, mladí poručíci: Svatomír Ambrož, Jozef Blaho, Ján Halgaš, Stanislav Hampl, Jozef Hlaváč, Vladimír Horáček, Milan Ivaška, Andrej Kohút, Jaroslav Kollár, Michal Kollár, Pavol Londák, Milan Král (tragicky zahynul v roku 1959), Emil Lupták, Milan Polák, Jiří Poustecký, František Pytel, Oliver Richtárik, Zdenek Sedlák, Josef Slavík, Štefan Vaškovič, Bohuš Zachar, Július Zvodár a ďalší. Po vyradení v jeseni 1955 základné dôstojnícke kádre posilnili absolventi 2. pontónovej čaty (jej veliteľom bol npor. Dušan Hrnčiar, tiež bývalý príslušník 52. ponp) – poručíci: Jaroslav Bystřický, Juraj Dykij, Juraj Fehér, Jozef Ferenc, Václav Fiala, Petr Frei, Miroslav Grulich, Ludovít Jančo, Josef Pohanka, Jakub Prát, Juraj Sláva, Oto Švihra a Jozef Zuzanák. Okrem nich prišli ešte poručíci: Anton Kopecký z Automobilového učilišťa Nitra, Rudolf Kostolanský a Zuzana Stráňavská zo Zdravotníckeho učilišťa Ružomberok, Juraj Horňák s Richardom Lehotským z Vojenského politického učilišťa Jozefa Hakena z Roudnice nad Labem.

Výcvik jednotiek pluku prebiehal v plavbe loďkami, pontónmi, v stavbe, plavbe a kotvení súlodí, stavbe prístavných mostíkov a prievozových súlodí s prevádzaním bojovej techniky, stavbe drevených nízkovodných mostov na pilótových aj rámových podporách, kombinovaných, ponorených a pontónových mostov vo dne i v noci. Ďalej sa cvičili v trhavinách a ničení, mýnvaní a odmýnvaní, pešej i ženijnej taktike, polnom opevňovaní, ako aj v odbornom výcviku vodičov, potápačov, člnárov a všetkých ostatných odborností pluku. Výcvik vrcholil každoročne stavbou uzavretého pontónového mosta cez Dunaj, ktorá prebiehala vo dne i v noci. Pluk mal vybudované metodické cvičiská mostov, prepráv a pod. Okrem toho mala každá rota ešte odbornú učebňu s množstvom modelov rôzneho druhu. Peší výcvik sa vykonával aj na Kuchajde, pričom sa sústreďoval na budovanie okopov, zákopov, mýnvanie aj odmýnvanie, prípravu družstva na obranu i útok, budovanie IGLU – eskimáckych príbytkov zo snehových a ľadových kvádrov a pod.

52. ponp bol v čase vzniku vybavený predovšetkým koristným (či trofejným) materiálom: Birago,⁶ nemeckou súpravou BN či FBS a v rámci dodávok UNRRA aj anglickými priehradovými mostmi BB (Bailey Bridge), z ktorých sa stavali mosty na pevných i plávajúcich podporách, a to jednoduché, dvojité i trojité, jednoposchodové i dvojposchodové – podľa nosnosti (ešte v súčasnosti sa s nimi možno stretnúť na Slovensku). So strednou mostovou súpravou (SMS) robili vojskové skúšky konštruktéri plk. Ing. Prevorovský a Ing. Vavruška práve u 52. ponp v rokoch 1952/53, aby táto súprava mohla byť zaradená do útvarov čs. armády v rokoch 1954/1955. Skúšok sa v roku 1953 zúčastnila aj 1. pontónová čata ŽU Litoměřice, ktorej velil npor. Mrňák. SMS bola určená pre jeden ponpr (1/3 na výcvik, 2/3 uložené v sklade). SMS obsahovala zároveň aj vozidlá – 36 PV3S (nahradili Prahy RN na prevoz pontónov a mužstva), 33 T-111 (Anča

⁶Plk. Karl Birago bol príslušník c. a k. rakúsko-uhorskej armády (*1792 U 1845), v roku 1893 skonštruoval súpravu, ktorá bola po ňom pomenovaná. Jeho socha dnes stojí pred „Pioniertechnischeschule Magdeburgkaseme“ – Pionierskou technickou školou v Magdeburgskej kasárni v Klosterneuburgu v Rakúsku.

s drevenou kabínou na prevoz mostových častí a vlečných člnov na podvozkoch), vlečné člny, rýchle člny, motorveslá, propulzory, automobilové žeriavy, automobilové cisterny, motocykle, malé obojživelníky, ženijné pojazdné dielne. Zavedenie SMS do pluku znamenalo aj jeho menšiu reorganizáciu: bol zrušený automobilový park a v pontónových práporoch vznikli roty prepravných prostriedkov (RPP – každá mala po dve automobilové čaty – PV3S a T-111 – a člnovú čatu) na prepravu SMS, materiálu i zabezpečenie chodu života práporu. Po SMS (pred ňou bola ešte ľahká útočná súprava – LUS-6 /6t/, ľahká mostová súprava – LMS-20B /15-20t/) prišla jednotná či pontónová mostová súprava – JMS a PMS (pontonný mostný zostav) – ako ju premenovali Sovieti, ťažká mostová súprava – TMS, pilier železničného mostu – PIŽMO a most AM-50. Ale SMS sa natrvalo zapísala do histórie 52. ponp (pre rýchlosť stavby, no bola to otrcká práca. Veď nie nadarmo sa hovorilo: „Ženisti – robotníci armády“).

Bytová situácia ani v týchto rokoch nebola priaznivá. Pluk mal k dispozícii slobodáreň „Koch“⁷ na Štúrovej ulici č. 15, z ktorej neskôr vznikla posádková slobodáreň i Posádkové veliteľstvo Bratislava, a ešte aj dnes patrí vojenskej správe. Prízemie prenajalo MO SR bývalým dôstojníkom na podnikanie – dnes sú tam obchody – a znova sa sem presťahovalo Posádkové veliteľstvo Bratislava.

Výstroj: dovedy používané časti nemeckého výstroja,⁸ časť anglického výstroja (baganče a spinky) a odev vz. 20 nahradili súkenné rovnošaty vz. 21 s „pollitrákmi“ pre mužstvo, rajtkami a čizmami „waterproof“ pre dôstojníkov, ako aj letné pláténé uniformy vz. 21 a potom zimné vatované uniformy vz. 55 s ušiankami pre dôstojníkov.

Výzbroj: tvorili samopaly vz. 23 kalibru 9 mm (v roku 1953 ich nahradili samopaly vz. 25 kalibru 7,62 mm, v roku 1958 samopaly vz. 58 kalibru 7,62 mm – všetky so sklopnou ramennou opierkou), LG vz. 26 kalibru 7,92 mm a neskôr univerzálny guľomet vz. 59 kalibru 7,62 mm a protiletadlové veľkokalibrové guľomety 12,7 mm „štvorčatá“ (2 páry spriahnutých sovietskych guľometov na československom podvozku), ktoré v roku 1955 nahradili automatické 30 mm protiletadlové dvojkanóny vz. 53 na vozidle PV3S. Na prove delového člnu bola namontovaná nemecká tanková veža s kanónom 75 mm KwK 37 L/24⁹ a na korme už spomínané štvorča – na ochranu prepravísk a činnosti pluku.

Počty osôb: pontónová rota mala v roku 1956 šesť vojakov z povolania (vel. roty, ZVP, troch veliteľov čiat a staršinu), deväť poddôstojníkov a 72 vojakov základnej služby, od roku 1957 už iba troch vojakov z povolania (vel. roty, vel. 1. čaty a staršinu, lebo ZVP boli v rotách zrušení a ustanovení boli v práporoch). Teda 52. ponp mal 95 dôstojníkov, 35 poddôstojníkov z povolania (v hodnostiach čatár, rotný a staršina – od 60. rokov práporčíkov a okolo 900 poddôstojníkov a vojakov (mužstva) základnej služby, spolu okolo 1 100 osôb.

Organizácia a obsadenie 52. ponp k 1. 3. 1956 (podľa vtedajších hodností):

Veliteľ – pplk. Ján Jergenc, ZV – mjr. Ing. Vojtech Tambor, ZVP – mjr. Gál, ZVT – kpt. Ing. František Muzikář, ZT – pplk. Ján Lehotský, NŠ – kpt. Ing. Milan Hrdlička.

Politická skupina: propagandista mjr. Jozef Brázdovič, predseda ÚO KSČ kpt. Jozef Lupták, pracovníci pre prácu ZO KSČ a ZO ČSM npor. Jaroslav Kříž a npor. Jan Lieber, náčelník klubu npor. Mačuga.

Tylová skupina: PN kpt. Michal Čabrun, pomocník PN npor. František Živický, npor. Štefan Takács, VN kpt. Kocián, VSB kpt. Ľudovít Matejov, o. z. Helena Ročkárová, o. z. Fran-

⁷V rokoch 1894 – 1895 stavebná firma Kittler a Gratzel postavila komplex nájomných domov na vtedajšej Baross-utzi pre podnikateľa Gottfrieda Ludwiga. Dom mal tri vchody (7a, 7d, 7c), vchod č. 7 patril neskôr manželom Kochovcom, ktorí z neho urobili známy hotel. Do roku 1912 tu sídlilo „Kaiserle und Könige V. Corps-Comando“ (Veliteľstvo c. a k. 5. zboru), pre ktoré postavili novú budovu pri moste Františka Jozefa (teraz Starom moste), kde je dnes FF UK v Bratislave na Gondovej ulici.

⁸Po 2. svetovej vojne príslušníci riečného práporu nosili modrú súkennú a v lete bielu ľanovú vychádzkovú námornickú uniformu s gombičkami, na ktorých bol nápis „Deutsche Kriegsmarine“ – Nemecké vojnové námorníctvo.

⁹75 mm kanón KwK 37 L/24: KwK – Kampfwagenkanone = kanón bojového vozidla, L/24 – L = Länge = dĺžka hlavne 24 kalibrov (24x75 = 1800 mm).

tišek Bednárík (predtým rotmajster), holič o. z. Curko, kantínska o. z. Emma Zlámalová, staršína Vöröš, staršína Oldřich Beneš, NZPHM – npor. Valachovič, staršína Štefan Horka, rotný Guláš – proviatný sklad.

Technická skupina: npor. Vojtech Jacko, npor. Štefan Taška, npor. Jozef Jozefko, npor. Vendelín Daráž (predtým rotmajstri), npor. Jozef Raši, mjr. Ján Polónyi – NZŽM, kpt. Soukup, rotný Michal Sečkář, staršína Streithofer, staršína Ignác Lízala a staršína Štefan Bolega.

Štáb: PNŠ-oper. – kpt. Ondrej Hanusek, PNŠ-mob. – kpt. Paščenko, PNŠ-ev. – npor. Košťál, por. Svatomír Ambrož, VKR – kpt. Jan Zapletal, npor. František Fridrich, NS – kpt. Jozef Maláček, Tel. náčelník – por. Jiří Poustecký, HL – kpt. MUDr. Ján Straka, ML – npor. MUDr. Valent, NDV – mjr. Viktor Murcin, kpt. Ludovít Šipoš, staršína Zdeněk Chmelíček, CHN – npor. Oldřich David, TS – kpt. Kaizer, FN – kpt. Turzo, AN – kpt. František Vrba.

Veliteľská rota: veliteľ kpt. Andrej Hronský, dopr. čata por. Anton Kopecký, vel. čata, spoj. čata, priesk. čata, PL čata.

1. pontónový prápor: veliteľ kpt. Bohumil Kollář, ZV npor. František Appel, chem. inštruktör, zdrav. inštruktör.

pont. rota: veliteľ npor. František Palšovič, ZVP npor. František Urban, staršína, vel. čiat por. Andrej Kohút, por. Petr Frei, por. Juraj Fehér.

pont. rota: veliteľ npor. Jaroslav Weiss, ZVP por. Vladimír Turčáni, staršína Jozef Beňovič, vel. čiat por. Jaroslav Popper, por. Juraj Dykij, por. Jaroslav Bystřický.

pont. rota: veliteľ kpt. Baďura, ZVP, staršína rotný Karol Cíván, vel. čiat 1. čata, 2. čata, 3. čata por. Josef Zuzanač.

RPP – 1: veliteľ npor. Jozef Belica, ZVP, staršína, vel. čiat por. Jaromír Kollár, por. Juraj Sláva.

pontónový prápor: veliteľ kpt. Ing. Miroslav Mach (predtým kpt. Jozef Bočkay), ZV kpt. Štefan Sokol, chem. a zdrav. inštruktör.

pont. rota: veliteľ npor. Miroslav Machatka, ZVP por. Jaroslav Žemlička, staršína rotný Vladimír Mucha, vel. čiat por. Štefan Vaškovič, por. Ludovít Jančo, por. Josef Pohanka.

pont. rota: veliteľ npor. Rudolf Šulek, ZVP por. Juraj Hornák, staršína Milan Magál, vel. čiat por. Zdenek Sedlák, por. Jozef Ferenc, por. Václav Fiala.

pont. rota (rámcová): veliteľ npor. Mrňák.

RPP – 2: veliteľ kpt. Ambro, ZVP por. Richard Lehotský, staršína, vel. čiat por. Jozef Blaho, por. Emil Lupták, por. Jakub Prát.

Technický prápor: veliteľ kpt. Ing. Jaroslav Pelikán, ZVP, ZV kpt. Vítězslav Beneš, chem. a zdrav. inštruktör.

Technická rota: veliteľ kpt. Kresáč, ZVP, ZVT, staršína Ján Velický, vel. čiat npor. Dušan Vrba, por. Oto Švihra, por. Miroslav Grulich, por. Oliver Rychtárik, npor. Vlastimil Pešák.

Lodná rota: veliteľ kpt. Vladimír Janoušek, ZVP, ZVT kpt. Václav Mečř, staršína, delový čln npor. Štefan Stolárik, mívové člny npor. Jozef Jozefko, por. Michal Kollár, vlečné člny por. Ernest Bagin.¹⁰

¹⁰Park lodnej roty tvorili: mívový čln č. 1 a 2, zdvíhací čln č. 1 a 2, hliadkové člny, vlečné člny, delový čln a hliadková loď „Prezident Masaryk“. Hliadková loď bola vyrobená podľa projektu Škodových závodov v lodenici v Komárne a na vodu bola spustená v auguste 1932. Bola súčasťou 25 ozbrojených plavidiel Dunajskej flotily, chrániacich hranice ČSR v úseku Chlaba – Devín. Výzbroj tvorili 2 dvojité kanóny vz. 30 kalibru 66 mm, 4 ŤG vz. Š.7/24 kalibru 7,92 mm a 10 mín Z vz. 28 (38). Pohon tvorili 2 turbíny po 1150 koní, dĺžka lode 50 m, šírka 6 m, výška trupu 2,25 m, ponor 1,07 m, výtlak 214 t, max. rýchlosť 31 km.h-1. Posádka: 3 dôstojníci, 3 rotmajstri, 32 – 40 mužov. V roku 1939 bola odovzdaná Nemecku a plavila sa pod menom „Bechelaren“. Koncom roku 1947 bola loď vrátená americkou okupačnou správou z Regensburgu do Bratislavy, ale do výzbroje čs. armády už nebola nikdy zaradená. Nikto sa o ňu nestaral. Až v roku 1951 z iniciatívy npor. Vladimíra Janouška a za podpory veliteľa pluku plk. Ing. Karola Chmela bola loď spojzdaná. V rokoch 1952 – 1953 sa podniklo niekoľko skúšobných jász. MNO o loď nejavilo záujem, ďalšie plavby zakázalo a v roku 1955 loď odovzdalo Dunajplavbe, ktorá ju používala v komárňanskej lodenici až do roku 1978, keď bola zošrotovaná.

Poddôstojnícka škola: veliteľ npor. Jozef Novák, ZVP npor. Milan Hrubý, staršina, vel. čiat npor. Alois Podžorný, por. Milan Král, por. Milan Polák.

* * *

R. 1950 – príchodom 1. a 2. ženijného práporu 4. ženijného karpatského pluku z Kroměříža do Bratislavy a práve zrušeného riečného práporu Bratislava v októbri 1950 vznikol 52. pontónový pluk Bratislava ako ministerský útvar. Bol priamo podriadený MNO/Veliteľstvu ženijného vojska s predurčením na zabezpečenie prechodu armád cez široké vodné prekážky (stavba plavidlových i prievozových súlodí a mostových prepravísk na pevných podporách – nízkovodné drevené mosty na pilotových aj rámových podporách, ako aj plávajúcich podporách – pontónové mosty).

R. 1951 – významnou udalosťou bola stavba pontónového mosta *Bailey-Bridge* cez Dunaj v Bratislave medzi mostom ČA a propelerom na zabezpečenie osláv 1. mája. Bol to pekný most a slúžil verejnosti určitý čas. Ale každé ráno sa musel otvoriť pre plavbu dunajským lodiam. Iróniou bolo, že sa pri takomto otváraní na pobrežnú časť mosta predсадil súlodím ťahaným minovou loďou, ktorej zlyhal motor, npor. Jozef Jozefko a 5 súlodí zmizlo pod vodou (z nich sa podarilo vytiahnuť len časť, aj to zdeformovanú) a mjr. Ján Polónyi zbieral plávajúci materiál do člnov až po Hrušov. Pri potopení časti mostu sa 2 vojaci utopili. Niektorí pamätníci uvádzajú, že sa tak stalo až pri rozoberaní mostu, a to pre poruchu motora trofejného vlečného člnu.

R. 1952 – konalo sa operačné cvičenie čs. armády spojené s ukázkou násilného prechodu vodného toku v priestore Kormorán – Rusovce (pri Hruške, dnešný Slovnaft). 52. ponp bol sústredený na ostrove Kormorán a zabezpečoval násilný prechod 3. mechanizovanej divízie na plavidlových a prievozových prepraviskách a mostovom prepravisku (uzavretý pontónový most dlhý 325 m). Ukážku, vrátane delostreleckej a leteckej podpory i dymovej clony, sledovalo velenie čs. armády za účasti ministra národnej obrany arm. gen. Alexeja Čepičku, spolu so sovietskymi generálmi a vojenskými pridelencami v ČSR. Pre nich bola postavená plávajúca tribúna z BB súpravy, aby mohli sledovať ukážku zo stredu vodného toku. Cvičenie bolo úspešné a velenie pluku i pluk boli odmenení. Týmto sa zakončila 1. etapa vojskových skúšok SMS na Dunaji. Je potrebné uviesť, že toto cvičenie bolo svojím rozsahom najväčšie v celej histórii čs. armády v prekonávaní nášho najmohutnejšieho vodného toku – Dunaja. Cvičenia menšieho rázu prebiehali v Čechách na podstatne pokojnejšej vode (na Vltave a Labe, avšak keď fúkal protiprúdový vietor, muselo sa kotviť poprúdomo, teda opačne) a na Slovensku hlavne na Váhu.

Druhou veľkou udalosťou boli záchranné práce na rozvodnenom Váhu pri Komoči v okrese Nové Zámky. Zima bola nielen tuhá, ale aj bohatá na sneh, ktorého napadlo 2 – 4 m. Už vo februári bolo zrejme, že topenie snehu rozvodní rieky, spôsobí ohrozenie obyvateľstva a v polovici apríla sa to aj potvrdilo. V oblasti Zemné a Komoča pri odvodňovacom kanáli čerpacej stanice Komoča sa dňa 14. 4. 1952 pretrhla inundačná hrádza v šírke 30 m a v priebehu dňa sa rozšírila na 50 m. Už v priebehu noci sa na miesto katastrofy dostavili jednotky z Nových Zámkov, Komárna a Serede, ktoré okamžite začali záchranné práce. Ženijný náčelník 9. pešej divízie s veliteľstvom v Trnave mjr. žen. Miroslav Blatný navrhol prehradiť prietž protiprúdovou kamennou hrádzou. Na sypanie hrádzu bolo nevyhnutné postaviť pomocný most. To už bola úloha 52. ponp. Veliteľ pluku plk. Ing. Karel Chmel postavil dvojpodlažný, dvojstenný, jednoprúdový most BB¹¹

¹¹Stavbu mostu riadil npor. Ján Gazdík s por. Bohumilom Kolářom, por. Aloisom Podžorným a PŠ, ostatné jednotky pluku vypomáhali pri preprave kameňa. Prieskum zatopenej oblasti na propulzoroch robila lodná rota – npor. Vladimír Janoušek, por. Jaromír Kopeček, rotný Leško a ďalší.

dlhý 43 m 17. 4. 1952 od 5.00 h do 23.00 h a hneď sa začalo s pravidelným sypaním kameňov, ktoré trvalo až do 20. 4. 1952 do 17.00 h. Denne bolo v prevádzke 250 – 1 500 nákladných vozidiel. Na zníženie prietoku vody v kritickom mieste potopili jednotky 64. ženijného pluku Sereď tri vyradené riečne lode Dunajplavby. Vybudovaná hrádza zabezpečila stabilizáciu prietokového množstva vody $2,5 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Zaplavené územie malo rozlohu asi 400 km^2 . Za čs. armádu odovzdal stavenisko civilným orgánom plk. žen. Jozef Kučera. Na záchranných prácach sa zúčastnili: 4. vozatajský prápor a ŠDZ vozatajská Nové Zámky, 9. a 21. žen. prápor Komárno, 64. žen. pluk Sereď, PŠ spoj. Trnava a najpočetnejší útvar – 52. ponp, ktorý bol na stavenisku od 17. 4. 1952 do 23. 4. 1952. Po odovzdaní staveniska tu zostala na pomoc civilným zložkám kombinovaná rota od 64. žp Sereď a 21. žpr Komárno, ktorej velil mjr. žen. Florián Macek. Veliteľ 2.VO generál Jaroslav Ťokan navrhol ministrovi národnej obrany ČSR od 52. ponp odmeniť: 3. a 4. čtu PŠ, 1. čtu 4. pont. roty, 1. dr. vlečných člnov a Zboru povereníkov štyroch dôstojníkov, jedného poddôstojníka a dvoch vojakov.

R. 1953 – realizovala sa 2. etapa vojskových skúšok strednej mostovej súpravy na Dunaji. Okrem toho bol na rozkaz veliteľa pluku plk. Ing. Karola Chmela postavený asi 15 m dlhý drevený most na pilotových podporách pre Vojenskú zotavovňu Bratislava, tzv. *Čatlošovu chatu* za Železnou studničkou (dnes je tu Štátne sanatórium kardiovaskulárnych chorôb) na skrátenie cesty do mesta. Práce na stavbe mosta riadil por. Milan Polák a baranenie pilot. baranidlami DB-50 viedol npor. Josef Chytil, ktorému pritom robil problémy kamenitý terén. V tomto roku v Čiernej nad Tisou príslušníci Sovietskej armády odovzdali pluku modernú potápačskú súpravu, ktorú prebral npor. Josef Chytil.

R. 1954 – bolo zaznamenaných hneď niekoľko udalostí. 52. ponp bol na letnom sústreďení v letnom výcvikovom priestore na Kormoráne. Začiatkom júla sa náhle oteplilo, čo malo vplyv na topenie ľadovcov v Alpách. Silné dažde tiež spôsobili rozvodnenie mnohých riek. Dňa 9. 7. 1954 Dunaj začal prudko stúpať, celý tábor sa v priebehu polovice dňa rozobral a naložil na vozidlá a pretože nebezpečne vystúpila aj hladina Vltavy, čo ohrozilo novopostavenú priehradu vodnej nádrže Slapy, pluk obdržal rozkaz presunúť sa do Prahy. Za 24 hodín sa presunul na vozidlách po osi Bratislava – Praha a na noc sa ubytoval v kasárni na Ruzyni. Na druhý deň prišla správa, že Dunaj ohrozuje južné Slovensko, a preto bez zapojenia sa do záchranných prác na Vltave (tu sa už na záchranných prácach podieľali 1. ženijná brigáda z Pardubíc a 51. ženijná brigáda z Litoměříc) sa pluk vydal na cestu späť. Veliteľstvo pluku zaujalo svoje stanovište 12. 7. 1954 v Gabčíkove. Návaly vody ohrozili okrem iného aj hrádzu. Nebezpečná situácia vznikla v obciach Bodíky, Baka, Gabčíkovo, Palkovičovo a Medveďov. V Bodíkoch voda presakovala cez hrádzu a hrozilo, že sa preleje cez jej korunu, v dĺžke 500 m sa rozbahnila a mnohé vývery vody hrozili, že sa pretrhne. Na korunu hrádzu sa kladli vrecia s pieskom, vývery vody sa tiež obkladali takýmito vrecami a časť rozmočenej hrádzu sa spevňovala rovnakým spôsobom. Okrem iného prebiehala aj evakuácia hospodárskych zvierat, obilia a krmív. V Palkovičove sa zasa otvorila horná strana hrádzu tiež asi v dĺžke 500 m a spodná časť hrádzu sa posunula. Aj tu vykonal veľký kus práce 52. ponp zhadzovaním kameňov, tehál, betónových kvádrov a štrku na jej spevnenie. Zhotovením opornej steny z pilót a fošien a položením 10 000 vriec s pieskom zastavili posun hrádzu, a tak zabránili totálnej katastrofe. Dňa 19. 7. 1954 vojenské jednotky zo záchranných prác odvolali. Do hrádz sa celkovo zabudovalo: 48 700 vriec s pieskom, 33 m^3 dreva, 1 980 m^3 kameňa, 1 700 m^3 štrku a 60 q železa. Denne pracovalo v ohrozených priestoroch 2 000 vojakov, o. z. a brigádnikov z podnikov a závodov. Okrem 52. ponp sa pri záchranných prácach vyznamenal 7. mechanizovaný pluk z Hodonína, 7. žen. prápor z Ostravy-Koblova a 68. technický prápor z Komárna. Po skončení záchranných prác sa pluk zúčastnil na žatevnej brigáde počas jedného mesiaca na západnom Slovensku.

Hladina Dunaja v Bratislave vystúpila 15. 7. 1954 984 cm, 16. 8. 2002 901 cm (odhadom 902 cm, lebo sa pokazil limnigraf). Naopak, najnižšia hladina Dunaja v Bratislave bola nameraná 1.1. 1985, a to 25 cm.

Na jeseň bol celý pluk na veľkom cvičení v severných Čechách. V rámci cvičenia v nemenovanom mestečku bol postavený trvalý nízkovodný drevený most na pilótových podporách ako náhrada za pešiu lávku. Za týmto účelom bol rozvinutý lesozávod (veliteľ por. Oliver Rychtárik), ktorý pripravil všetky mostné prvky (pilóty, stativá, prahy, trámce, mostiny, podkladky, obrubníky, stĺpiky, zábradlie, zavetrovanie, kolíky). Baranenie pilót *dieselovým baranidlom* B-50¹² mal na starosti npor. Jozef Chytil. Možno konštatovať, že kvalitne postavený most slúži obyvateľom mestečka dodnes.

R. 1955 – bol významný hneď z niekoľkých dôvodov. V lete sa konala 1. československá spartakiáda v Prahe, na ktorej sa zúčastnil 2. ponpr pod velením kpt. Jozefa Bočkaya a jeho zástupcu kpt. Štefana Sokola. Úlohou práporu bola ukážková stavba uzavretého pontónového mosta cez rieku Vltava. Materiál sa presunul po železnici z Bratislavy do Prahy a zo železničnej stanice vozidlami k stanovému táboru na Císárskej lúke oproti Vyšehradu. Každú noc sa súdovia presúvali na miesto stavby mostu, most sa postavil, uzavrel a ráno zasa rozobral. Takto cvičil prápor po nociach asi 1 mesiac za veľkého obdivu a záujmu Pražanov. Pred suitou spartakiádneho štábu, vedenou ministrom národnej obrany arm. gen. Alexejom Čepičkom, za 9 minút prápor postavil most dlhý vyše 200 m.

Ďalšou udalosťou roka bolo, že sa pluk presťahoval do Duklianskej kasárne¹³ na Jarošovej ulici, čím sa zjednodušilo velenie, súčinnosť a spolupráca všetkých jeho jednotiek. Jelínkova kasáreň v Petržalke sa odovzdala Vojenskej katedre Univerzity Komenského v Bratislave a neskoršie asanovaná, kasáreň 1. mája v Ovsíšti slúžila na letné sústredenia pluku a neskôr, po jeho presťahovaní do Komárna, ju prebrala Vojenská katedra Slovenskej vysokej školy/technickej v Bratislave. Zimný prístav a Mlynské Nivy vojenské jednotky tiež postupne opustili. Jarošova ulica bola vyňatá z mestskej premávky, bola prehradená múrmi a na západnej strane bol postavený domček (stanovište) dozorných pri vchode. Na ulici pri murovanom plote Kutuzovovej kasárne boli urobené skládky SMS materiálu na ľahké a rýchle naloženie na vozidlá za účelom zvýšenia bojovej pohotovosti a dodržania stanoveného limitu na opustenie mierovej posádky.

Na účely cvičiska taktiky (družstvo a čata v útoku a obrane, kladenie protitankových a protipechotných mínových polí rôznym spôsobom, odmínovanie apod.) slúžila Kuchajda¹⁴. Ostré trhanie sa robilo v Ovsíšti pod uväziskom. Ostré strelby sa konali na strelnici Patrónka, neskôr v údolí medzi Lamačom a krematóriom, potom bola strelnica vybudovaná priamo v kasárni 1. mája v Ovsíšti pod vedením NDV mjr. Viktora Murcica a neskôr aj pri hrádzi v inundačnom území tiež v Ovsíšti. V Duklianskej kasárni sa vybudovali cvičiská mostov, preprav a dokonca aj *gorodok* telesnej prípravy a poradovej prípravy, na ktorom sa pred zrkadlami vojaci – nováčikovia učili pochodovať.

R. 1956 – sa niesol v znamení osobitných udalostí. V januári udreli silné mrazy okolo – 30° C, čo malo za následok zrušenie rozcvičiek a výcviku v teréne (ten sa robil na učebniach s modelmi), ktoré trvali asi 1 týždeň. Mrazy mali za následok zamrznutie Dunaja v celej šírke a dĺžke toku na našom území. Nebezpečná situácia nastala pri Bratislave, kde ľadová bariéra dosahovala dĺžku 15 km a hrúb-

¹²Neskôr boli používané sovietske baranidlá DB-45, ako aj československé *naftové baranidlá* NB-180.

¹³Duklianska kasáreň postavená na konci rakúsko-uhorskej monarchie, v roku 1931 sa spomína ako Vozatajská kasáreň. V roku 1942 tu bola výstava ukoristenej vojenskej techniky a zbraní ČA. V rokoch 1955 – 1958 objekt patrila 52. ponpr, v rokoch 1958 – 1968 ŽTU a 92. ponpr, po okupácii ČSSR 1968 motostreleckému pluku 13. tđ Topoľčany, neskôr časť budov zlikvidovali a na ich mieste vyrástla budova telekomunikácií. Potom tu sídlilo veliteľstvo 2. cestnej stavebnej brigády (VÚ 3433) s jedným práporom i 14. prieskumný prápor 13. tđ Topoľčany. V súčasnosti časť objektu patrí MO SR, v budove VIII. je zabezpečovací prápor MO SR a v budove III. sú umiestnené útvary čestnej stráže prezidenta SR a OS SR.

¹⁴Kuchajda – z nemčiny Kuhheide (doslova Kravská lúka), dnes Pásienky.

ku 3 m, čo spôsobilo vzduťie hladiny a časti mesta hrozilo zatopenie. Pre 52. ponp bol 18. 2. 1956 vyhlásený stav pohotovosti, v ktorom boli: 4 roty v sile 4x70 mužov a každá mala 2 autá s pontónmi, ďalej bolo vyčlenených 9 áut, 50 kg trhavín, protitankové míny, 15 železných reťazí, 5 kotviacich lán, 105 bidiel, po 4 záchranné kruhy a záchranné háky a ďalší drobný materiál. Hlavnou úlohou bolo uvoľniť prúdnicu širokú 40 – 50 m a dlhú 5 km. Trhanie ľadu sa robilo tak, že sa vyrobili drevené kríže (kratšie rameno 1 m dlhé ho držalo na ľade a na dlhšie 2 – 3 m dlhé rameno sa pripevnila protitanková mína /Pt-Mi-Ba/ s elektrickým roznetom), kríž s mínou sa spustil do diery vyvrtanej v ľade a nálož sa odpálila. Okrem toho bola vyčlenená jednotka 9+95 mužov, ktorá sa zúčastnila na záchrane osôb i dobytku v Južnom Lieskovom a vodou odrezaných dvoch delostreleckých jednotiek pri horárni Topoľové. Okrem 52. ponp sa na rozrušovaní ľadovej bariéry zúčastnili velitelia a vojaci týchto jednotiek: veliteľstva 9. streleckej divízie Trnava, II. oddielu 26. delostreleckého pluku Topoľčany, 120 mm mínometnej batérie a 82 mm mínometnej roty 9. streleckého pluku Bratislava, II. oddielu 46. delostreleckého pluku Pezinok, 3 batérie 6. delostreleckej brigády Senica (6 húfnic 122 mm, 12 húfnic 152 mm, 6 mínometov 82 mm a 24 mínometov 120 mm). Okrem toho boli nasadené aj letecké jednotky na prieskum a bombardovanie: užší letecký štáb (velil mu plk. Soběslav Bílek), 12 lietadiel B-33 z 30. bitevného leteckého pluku, 3 lietadlá K-65 spojovacieho leteckého pluku a 1 lietadlo D-47 zo 45. delostreleckého prieskumného leteckého pluku. Situácia sa zmenila 2. – 3. marca, keď sa zásluhou 52. ponp pohli ľady v Bratislave, ale nakopili sa pod mestom. Letectvo urobilo 33 vzletov, zhodilo 110 bômb a Bratislave už nehrozilo nebezpečenstvo. To ale hrozilo Rusovciam a okoliu. Ľad sa aj tu bombardovaním postupne rozbil, čo zasa ohrozilo Gabčíkovo, Palkovičovo a Zlatnú na Ostrove. Avšak neskoršie tlakom ľadových krýh sa uvoľnila aj súvislá vrstva ľadu v priestore Komárno – Štúrovo, a tak sa hladina Dunaja 6. 3. 1956 v ranných hodinách konečne vyčistila a Dunaj bol voľný, dokonca splavný. Pri záchranných prácach bolo spotrebované: 618 kg trhavín, 27 ks Pt-Mi-D, 1 659 ks Pt-Mi-Ba, 356 ks nábojov 82 mm EOF, 176 ks nábojov 120 mm EOF, 62 ks nábojov 120 mm LO, 44 ks nábojov 152 mm IO, 8 ks nábojov P-27, 348 bômb 70 kg, 56 bômb 250 kg, 50 809 l benzínu, 33 533 l nafty, 662 l oleja a najazdených bolo 74 648 km. 52. ponp obdržal za túto činnosť štátne vyznamenanie Rad práce.

Vo februári prišli traja čerství absolventi VTA AZ z Brna a obsadili funkcie: kpt. Ing. Milan Hrdlička – NŠ pluku, kpt. Ing. Miroslav Mach – veliteľ 2. ponpr a kpt. Ing. Jaroslav Pelikán – veliteľ 2. technického práporu.

V tomto roku bol technický prápor premenovaný na mostný prápor, inak sa organizácia pluku nezmenila.

Útvaru sa nevyhli zranenia ani úmrtia. Vari najtragickejšia udalosť sa stala 17. apríla 1956, keď pri výcviku v ostrom trhaní v Ovsíšti zahynul por. Josef Pohanka – veliteľ 3. čaty 4. pontónovej roty. Nespotrebované trhaviny sa nikdy nesmeli z bezpečnostných dôvodov vracat' do muničného skladu, musela sa z nich urobiť sústredená nálož a takto zničiť. Aj on urobil takúto nálož a po jej odpálení vybehol z úkrytu a chcel na ňu položiť bleskovicu zabudnutú na kolíku. V okamžiku, keď sa naklonil nad nálož, táto v množstve asi 5 kg vybuchla a pohreb bol za účasti pluku v jeho rodisku v Bzenci na Morave.

Velenie pluku v tomto roku prevzal pplk. Alexander Gápel (prišiel zo 64. žen. pluku zo Serede), ktorý bol postrachom pre menej disciplinovaných dôstojníkov pre jeho prislovecnú dôslednosť a prisnosť, mnohí však z neho zbytočne urobili strašiaka. Vedel vyžadovať, bol náročný, na druhej strane za zásluhy aj odmeňovať.

To bolo na jar. Ale na jeseň, v novembri, práve po prepustení vojakov 2. ročníka základnej služby do zálohy, ešte pred narukovaním nováčikov 23. októbra, prišli *maďarské udalosti*. Prijímač pokračoval vo výcviku, na plnenie bežných úloh (najmä strážnej a dozornej služby) sa čiastočnou mobilizáciou povolali zálohy a veliteľstvo pluku s vojakmi už 2. ročníka sa dislokovalo v Ovsíšti, pretože pluk v súlade s plánom náčelníka GŠ na vojenské zabezpečenie slovensko-maďarskej hranice obsadil štátnu hranicu v okolí Čunova a Rusoviec. Veliteľstvo 2. VO v prvom slede na úseku Bratislava – Komárno, okrem 52. ponp nasadilo aj 9. peší pluk Bratislava, 92. ponpr a 6. žpr Komárno

(600 osôb). Dňa 26. októbra začal pluk hliadkovať na Dunaji v úseku Bratislava – Gabčíkovo a časť síl vyčlenil na bratislavskom predmostí na ochranu Dunaja. Do 25. novembra sa stiahli z tejto oblasti všetky jednotky a pluk zabezpečoval iba hliadkovanie na Dunaji až do 9. decembra. Opatrenia zosilnenia a ochrany hraníc sa definitívne skončili dňa 21. decembra 1956.¹⁵

V tomto i nasledujúcom roku sa 4. pontónová rota zúčastňovala na celoarmádnych cvičeniach na záver výcvikového roka, na ktorých stavala pontónové mosty na rieke Morava v Brodke u Přerova a v Tovačove. Cvičenia začínali v okolí Opavy alebo Ostravy a vrcholili vo vojenskom výcvikovom priestore Libavá.

R. 1957 – v tomto období sa začínali uplatňovať vo výcviku nové prvky – stavba *ponorených mostov* a používanie *kútových odrážáčov* na maskovanie prepravísk a prístupových ciest proti pozorovaniu a snímkovaniu z družíc. Avšak najpozoruhodnejšou udalosťou bolo zrušenie výcviku na celé letné výcvikové obdobie. Pluk bol vyčlenený na nakrúcanie filmu „Štyridsaťštyri“ režiséra Paľa Bielika (o vzbure 71. c. a k. pešieho regimentu v Kragujevci v roku 1918, za ktorú bolo popravených 44 mužov). Už koncom marca a počas celého apríla pluk stanoval za Stupavou pri nakrúcaní exteriérov filmu. Nakrúcania pokračovali aj v lete v rezervácii Hrubý Šúr medzi Svätým Jurom a Vajnormi, a nakoniec, na bývalej železničnej stanici v Petržalke a v Hurbanovej kasárni. Počas nakrúcania filmu odišiel veliteľ pluku pplk. Alexander Gápel študovať do VTA AZ v Brne a vo funkcii ho vystriedal ZV mjr. Ing. Vojtech Tambor.

Na záver výcvikového roka sa staval uzavretý pontónový most cez Dunaj v Ovsíšti oproti Zimnému prístavu, a to v noci. Tesne pred jeho dokončením náčelník spojenia kpt. Jozef Maláček na rýchlom člne chcel preplávať z ľavého brehu na pravý, po odrazení člnu od brehu mu zhasol motor, čln sa predsadil na zakotvený šlep Dunajplavby a už ho nikto viac nevidel. Posádku splavilo asi 500 m popod rumunské tankery, ale všetci sa zachránili. Táto udalosť mala za následok predčasné skončenie stavby a most sa neuzavrel. Inak pluk dokázal postaviť pontónový most cez Dunaj dlhý 260 – 300 m za 60 minút (hoci norma na stavbu súdolia bola 30 minút a súdolie bolo treba okolo 26, podľa šírky rieky), čo bol na tú dobu skutočne rekord. A propos – potopený čln – neprešiel rok, aby sa nejaký nepotopil, to už bol osud či riziko podnikania.

Pri modernizácii armády bola včlenená nová čata obojživelných plavidiel do lodnej roty, a tak sa z nej stala rota riečneho zatarasovania.

R. 1958 – uskutočnila sa veľká reorganizácia Československej ľudovej armády (ČSLA), ktorá hlboko zasiahla aj do života 52. ponp – bol premiestnený do Komárna (do Starej pevnosti a Novej pevnosti)¹⁶ a na jeho miesto prišiel 92. ponpr z Komárna. Sťahovanie pluku prebie-

¹⁵ŠTAJGL, J.: Vojenské opatrenia na Slovensku v súvislosti s vývojom v Maďarsku na jeseň 1956. In: Armáda a spoločnosť na Slovensku v kontexte európskeho vývoja 1948 – 1968. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie v Bratislave 17. – 19. septembra 1997. Bratislava : VHÚ, 1997.

¹⁶Z historických prameňov sa dozvedáme, že tu bola pohraničná pevnosť rímskeho impéria a že pred ňou stáli aj tatárske hordy. Prenikanie tureckých oddielov do krajiny vyvolalo budovanie pevností. Začiatkom 16. storočia takúto stavbu v Komárne projektoval a viedol Pietro Fernabosco. Bolo to hviezdicové viacuholníkové opevnenie s polygonálnymi bastiónmi, dokonale prispôsobené terénu na sútoku Dunaja a Váhu, obohané vodnou priekopou. Má mocné múry a kazematy kryté zeminou. Stavba bola dokončená v roku 1550. Komárno tak dostalo charakter *ostrovnej pevnosti* (Stará pevnosť). Po páde Nových Zámkov vzrástol význam Komárna. V roku 1666 bol inžinier plukovník František Wimes poverený rozšírením Starej pevnosti, a tak v roku 1673 vznikla Nová pevnosť. V pôdoryse nadväzovala na starú, pozostávala zo štvorkrídlovej budovy s neuzavretým uholníkovým nádvorím. Fortifikačné ťažisko spočívalo v 3 bastiónoch, všetko obohané mohutnými valmi a priekopami. Na začiatku 19. storočia bol pevnostný systém doplnený valom parabolického tvaru s dvomi bastiónovými líniami (palatínskou a vážskou) a štyrmi vysunutými portami (Vážskeho predmostia, Dunajského predmostia, Monoštorskej a Ingmandskej pevnosti za Dunajom. V palatínskej línii sú 3 brány (bratislavská, gutianska a opatovská). Pevnostný systém v Komárne bol najväčšou fortifikačnou stavbou v celom bývalom Rakúsko-Uhorsku, bol nazývaný aj „*citadelou*“. Na jednej z bást je socha ženy s vencom – *komárňanskou pannou*. Hrot západného bastiónu pevnosti nesie nápis NEC ARTE NEC MARTE (ani ľstou ani silou). Nápis charakterizuje tento dokonálny nedobytný a nikdy nedobytý pevnostný komplex.

halo po vode, železnici aj cestách a trvalo niekoľko týždňov. Do Kutuzovovej kasárne (po zrušení 9. streleckého pluku) a časti Duklianskej kasárne sa z Litoměříc premiestnilo Ženíjné technické učilište a nastali veľké presuny kádrov. Zmenili sa aj velitelia pluku, mjr. Ing. Vojtech Tambor odišiel na Veliteľstvo 2. VO do Trenčína na funkciu náčelníka ženíjného vojska okruhu a velenie pluku prevzal pplk. Ing. Vítězslav Konečný. Pluk posilnili aj noví absolventi VTA AZ Brno: veliteľom 1. ponpr sa stal kpt. Ing. Jaroslav Kopek, 2. ponpr kpt. Ing. Jaromír Kopeček, ZNŠ (novovytvorenej funkcie) npor. Ing. Milan Vašínska a ZVT mjr. Ing. Ševela. Veliteľ mostného práporu kpt. Ing. Jaroslav Pelikán sa stal ZV pluku a vo funkcii vel. práporu ho nahradil mjr. Diviš. Zo ŽTU prišli 4 noví poručíci: Štefan Ďuračka, Ján Mikulec, Jozef Žák a Ján Žurek.

R. 1959 – v tomto období bolo moderné či skôr módne zapájať sa do socialistického súťaženia. Spoločnosť, ale skôr „verchuška“ než občania, bola ním priam posadnutá, čo malo odraz aj v armáde. Súťažilo sa o vzornú jednotku či vzorný útvar. Na štábe pluku boli spracované smernice pre túto súťaž a pluk ju skutočne aj vyhral a bol označený ako „vzorný útvar“. Veliteľ pluku pplk. Ing. Vítězslav Konečný po roku odišiel do Bratislavy na funkciu zástupcu náčelníka ŽTU (jeho náčelníkom bol jeden z bývalých veliteľov 52. ponp plk. Ján Jergenc) a veliteľom pluku sa stal mjr. Ing. Jaroslav Pelikán.

Zmeny v organizácii a dislokácii ženíjného vojska a technický vývoj mali za následok zrušenie lodnej roty (na základe rozhodnutia spojeného velenia ozbrojených síl Varšavskej zmluvy v Budapešti 1958 bola obrana Dunaja zverená sovietskej Dunajskej flotile), čím prakticky zanikli aj zvyšky čs. dunajskej flotily.

R. 1960 – bol významný tým, že pluk robil ukážky pre predstaviteľov armády Maďarskej ľudovej republiky a ČSSR (za účasti ministrov národnej obrany genpor. Lajosa Csinegeho a genplk. Bohumíra Lomského) v Zlatnej na Ostrove, kde kpt. Ing. Jaroslav Kopek (1. ponpr) postavil nízkovodný drevený most, kpt. Ing. Jaromír Kopeček (2. ponpr) pontónový most a kpt. Vrána (mostný prápor) most NDU. Čata potápačov a člnové jednotky zabezpečovali hlboké brodenie tankov cez Dunaj a všetci cvičiaci preukázali výbornú technickú pripravenosť a vzorné plnenie predurčených úloh. Pluk dostal názov „Útvar československo-maďarského priateľstva“.

Leto bolo bohaté na zrážky, na riekach Váh, Nitra, Hron, Poprad, Hornád, Ondava hrozili povodne. Na rozkaz veliteľa 2. VO pluk vyčlenil skupinu 25 mužov do oblasti Martina na opravu poškodených ciest, železnice a mostov.

V pluku nastali niektoré personálne a organizačné zmeny. Veliteľ 2. ponpr kpt. Ing. Jaromír Kopeček odišiel na Veliteľstvo 2. vojenského okruhu do Trenčína a jeho funkciu prevzal kpt. Fojtík a po ňom npor. Július Lenko. Aj veliteľ 1. ponpr kpt. Ing. Jaroslav Kopek odišiel k 1. žen. brigáde do Pardubíc a jeho miesto zaujal npor. Ing. Milan Vašínska (funkcia ZNŠ bola týmto zrušená), ktorý zároveň s časťou 1. ponpr odišiel do Kostelce nad Labem, aby položil základ novovytváranému 73. ponpr. Onedlho odišiel za ním i zvyšok práporu. Potom vznikol pri pluku nový 1. ponpr, ktorého veliteľom sa stal kpt. Fojtík a ZVP kpt. Nagy.

Pluk sa významnou mierou podieľal na výstavbe pamätníka 1. československého armádneho zboru v ZSSR pri Žiline, ktorého práce riadil plk. Ing. Milan Karas z V2.VO (neskorší genmjr. a veliteľ ženíjného vojska 1. VO v Tábore) a úlohy pluku plnili mjr. Diviš, kpt. Králež a npor. Pirožek.

Pluk sa zúčastnil na výstavbe ropovodu cez rieku Váh pod osobným vedením veliteľa pluku a NŠ s časťou jednotiek.

V noci zo 14. na 15. decembra v dôsledku dažďov sa na juhovýchodnom okraji mesta Handlová zosunula zemina, v šírke 200 – 300 m a dĺžke 2100 m (20 miliónov m³). Veliteľ 2. VO genpor. Sedláček vyslal 22. 12. do Handlovej pplk. Ing. Vojtecha Tambora – žen. náčelníka

okruhu – ktorý sa stal členom vládnej komisie. V dňoch 26. – 27. 12. prišlo od 64. žp Sered' a 52. ponp Komárno 130 vojakov a 15 nákladných automobilov. Vojaci sťahovali rodiny z ohrozených domov, vykopávali diaľkové spojovacie káble, zásobovali pitnou vodou, hĺbili štólne na odvedenie tlakových vôd, stavali kamenné stupne na rieke Handlovka a čistili ju od stromov. 31. 1. 1961 sa nebezpečenstvo zosuvov minimalizovalo.

R. 1962 – zmenili sa hlavní funkcionári pluku. Veliteľom sa stal pplk. Ing. Ján Čábela, ZV pplk. Ing. Milan Hrdlička, NŠ kpt. ing. Picek. V organizácii pluku sa novovytvorila technická opravovňa pluku (TOP) – veliteľ kpt. Máňa a rota týlového zabezpečenia (rtz) – veliteľ npor. Fabíšek.

Začiatkom februára sa na Dunaji vytvorili tri ľadové bariéry v Gabčíkove, Medved'ove a Čičove. Uvoľnený ľad v Bratislave pretrhol bariéru v Gabčíkove, čo zasa vzdulo ľadovú masu nad Medved'ovom. Voda zatopila polesie Zátora, kde 5. februára začali lesní robotníci ťažiť drevo. Pre 52. ponp, PS Komárno a PS Medved'ov bola vyhlásená pohotovosť. Pod velením veliteľa 52. ponp prišli jeho jednotky do priestoru Medved'ova. Pri akcii sa podarilo zachrániť 41 slovenských a 2 maďarských občanov.

V tomto období sa npor. Juraj Horňák s 1. pont. rotou zúčastnil na odminovacích prácach na východnom Slovensku. Okrem toho pluk každoročne vybuďoval niekoľko spevnených brodov na riekach Váh, Hron a Nitra, ktoré umožňovali rýchly prechod vodných tokov v prípade zničenia stálych mostov. Taktiež postavil niekoľko podzemných úkrytov pre teritoriálnu hlásnu službu (TRHS) na území celého Slovenska. Pluk odstraňoval aj následky pretrhnutia hrádze s „popolčekom“ v Zemianskych Kostol'anoch, udržiaval patronátnu družbu s maďarským pontónovým plukom v Ercsi a sovietskym pontónovým plukom v Dunavárosi, ako aj s JRD Nesvadby a Dolný Peter, pomáhal mestu pri budovaní futbalového štadiónu a klziska, zabezpečoval činnosť oddielu DUKLA Komárno v II. futbalovej lige, za ktorý chytil 2 roky neskorší reprezentačný brankár Alexander Vencel starší.

Výcvik príslušníkov pluku bol preverovaný inšpekčnými previerkami MNO i Veliteľstva 2.VO, pri ktorých plnili jednotlivé prápy úlohy stavby nízkovodných drevených, pontónových i kombinovaných mostov cez rieky Dunaj, Váh, Hron, ale i Morava, spravidla v rámci vševojskových operačných cvičení. Jedným z nich bolo vybudovanie mostového prepraviska pre delostreleckú divíziu v Brodke u Přerova, alebo motostreleckú divíziu v Seredi. Pritom na Váhu bolo najťažšie vysporiadať sa s kolísaním hladiny vody, pretože pri jej vypúšťaní z vodného diela Madunice sa menila nielen hĺbka, ale hlavne šírka vodnej prekážky. Pluk pravidelne víťazil v súťažiach v stavbe mostov s 92. ponpr Bratislava a 64. žp Sered'.

V tomto roku sa konala ministerská previerka, v komisii ktorej bol za Správu bojovej prípravy MNO aj trojnásobný olympijský víťaz plk. Emil Zátopek, ktorý preveroval telesnú prípravu a túto zhodnotil ako „výbornú“.

R. 1965 – sa oficiálne veliteľom pluku stal plk. Ing. Milan Hrdlička, ktorý celý rok predtým zastupoval vo funkcii veliteľa pluku (bol na liečení vo Vojenskom ústave pre choroby pľúcne v Novej Polianke v Tatrách).

V dňoch 21. – 26. 5. sa začal posun a pretrhnutie skládky chemických odpadov (popolčeka z Elektrárne Nováky) v Zemianskych Kostol'anoch, ktorá bola dlhá 1 150 m, široká 500 m a vysoká 64 m, čo ohrozilo vojenské objekty, cestu a železničnú trať a znečistenie rieky Nitry. Veliteľ 2. VO genmjr. Josef Valeš ako odborníkov vyslal pplk. Homera a mjr. Kopečka. V dňoch 26. 5. – 14. 6. sa na záchranných a asanačných prácach podieľali aj jednotky 52. ponp.

Jarné zrážky spôsobili vystúpenie mnohých riek zo svojich korýt (teraz tomu odborníci hovoria, že sa rieky *vybrežili*). Nasledujúce dažde, lebo pršalo nepretržite takmer 90 dní, vzduli hladinu Dunaja. Všetky hrádze sa strážili, zvyšovali i spevňovali. Avšak 15. 6. sa stretla

vysoká hladina Dunaja a Váhu, čo vážne ohrozilo celý Žitný ostrov. V tento deň sa pretrhla ochranná hrádza pri čerpacej stanici v Patinciach, okres Komárno, v šírke 50 m a bola zaplavená plocha 10 000 ha. Hladina Dunaja pri limnigrafe v Bratislave dosiahla 910 cm a 17. 6. 1965 sa pretrhla aj hrádza pri Klúčovci v okrese Dunajská Streda. Tu sa prietrz 50 m za 3 hodiny rozšírila na 86 m, prietok vody bol 12 000 m³.h⁻¹, plocha zaplaveného územia bola 145 000 ha. Vyčlenené jednotky ČSLA (z nich 70 % tvorili ženijné jednotky skoro z celej ČSSR) hliadkovali na hrádzach, tieto zvyšovali, spevňovali v miestach výverov a priesakov, evakovali obyvateľov, zvieratá a majetok občanov. Voda zaplavila územie od Dunajskej Stredy po Kollárovo až ku Komárnu. Príval vody 18. 6. 1965 strhol most pri Čičove okres Komárno a na jeho mieste bol postavený pontónový most. Po pretrhnutí hrádze pri Klúčovci, okres Dunajská Streda, išlo o všetko. Po márných pokusoch obnoviť pôvodnú hrádzu sa pristúpilo k budovaniu pomocnej okružnej hrádze z kameňa, na čo bolo potrebné postaviť pontónový most cez trhlinu. Jeho stavba začala 22. 6. odpoludnia a 23. 6. o 6.00 hod. bol postavený v dĺžke 86 m a v prevádzke bol do 8. 7. 1965. Kamenná okružná hrádza bola uzavretá 5. 6. 1965 o 14.00 hod. s dĺžkou 671 m, spotreba kameňa a železobetónových kádov bola 25 000 m³. Pri jej uzatváraní boli potopené vlečné lode Dunajplavby (naplnené štrkom), na čo pred televíznymi kamerami a fotoaparátmi dohliadali genpor. Štepan Romočuský – náčelník žen. vojska ČSLA, genmjr. Ján Strcula – zástupca veliteľa VVO Trenčín a plk. Ing. Alexander Gápel – náčelník ŽTU Bratislava.

Vytvorila sa Slovenská protipovodňová komisia, ktorej predseda už 11. 6. aktivoval jej štáb, do ktorého boli menovaní mjr. Jaromír Kopeček za VVO a mjr. František Paľšovič za 52. ponp. Pri tejto komisii bol vytvorený vojenský štáb so sídlom na KVS Bratislava v zložení: veliteľ vojsk – genmjr. Josef Valeš, veliteľ VVO, ZV – gen. Ján Strcula, ZVP – gen. Samuel Kodaj, ZVT – plk. Špálek, ZT – plk. Chomča, ZV pre odborné veci – plk. Zelenka MNO/GŠ-VŽV. Vytvorilo sa 10 úsekov, ktorým velili velitelia nasadených útvarov. Najnebezpečnejšiemu úseku pri Čičove velil plk. Zelenka a jeho zástupcom bol plk. Josef Němec – NŽV VVO.

Na všetkých týchto prácach sa aktívne podieľal aj 52. ponp. Rýchlo sa vysporiadal s ochranou vlastných skladov v autoparku a prístave, evakoval ostrov „Červenej flotily“ v Komárne, spevňoval hrádze v Landorfe a Iži, podieľal sa na premostovaní prečerpávacích kanálov, otváraní hrádzí pre rýchlejší odtok vody a evakuácii obyvateľstva. Zachránil veľa ľudí, ktorí hľadali útočisko a záchranu z rozpadávajúcich sa hlinených domov, ktoré boli postavené z nepálenej hlíny a pliev usušených na slnku – *valkov* – na stromoch. Funkcionári pluku pracovali v mestskom a okresnom protipovodňovom štábe a vzhľadom na to, že boli odborníci a mali prehľad o situácii, podieľali sa na usmerňovaní činnosti útvarov, najmä ženijných z ČSLA, SA a MĽA v okrese Komárno. Za záchranné práce pluk obdržal vyznamenanie „Za vynikajúcu prácu“.

Po skončení stavu ohrozenia sa pre okres Komárno postavila „zborná brigáda“, na asanačné, demolačné a stavebné práce, ktorej velil veliteľ 52. ponp.

Na záchranných prácach sa zúčastnilo 47 zväzkov a útvarov ČSLA (z toho 12 ženijných) v počte 10 923 vojakov.

Celkové škody predstavovali 3,5 miliardy Kčs a záchranné práce 1 miliardu Kčs. Zaplavených bolo 140 000 a úplne podmočených 40 000 ha pôdy, zničených a poškodených bolo 10 – 15 000 domov a bytov. Potvrdila sa nevyhnutnosť vybudovať vodné diela na Dunaji (Gabčíkovo-Nagymaros) na ochranu južného Slovenska, čo sa aj začalo realizovať stavbou Gabčíkovo v 70. rokoch.

R. 1966 – do organizácie pluku bola včlenená rota samohybných súlodí GSP-55 (guseničný samohodný pram). Rota sa zúčastnila spojeneckého cvičenia vojsk Varšavskej zmluvy VLTAVA-66, ktorá týmito súlodiami prepravovala tanky cez vodnú nádrž Orlik. Veľkú zásluhu na pripravenosti jednotky mal mjr. Ernest Bagin. Neskôr z tejto roty vznikol samostatný

prápor v Kamýku nad Vltavou a velili mu postupne npor. Kostecký, mjr. Oldřich Tomek a mjr. Vladimír Kravár.

V tomto roku sa pluk zúčastnil na záchranných prácach na rieke Ondave, kde sa pretrhla hrádz v mieste prechodu plynovodu. Po celonočnom presune boli pri obci Horovce, okres Michalovce, postavené súlodia, na ktorých sa jednotky pluku na rozvodnenej rieke rýchlo presunuli asi 10 km po prúde a tu z nich postavili pontónový most, po ktorom civilné vozidlá prevážali materiál na zahatanie prietrže, čo sa aj úspešne realizovalo. Mostná hotovosť nepretržite niekoľko dní vo dne – v noci musela chrániť most pred plávajúcimi stromami a iným materiálom.

R. 1968 – v jeseni (po intervencii ČSSR spojeneckými vojskami piatich štátov Varšavskej zmluvy – ZSSR, NDR, PĽR, MĽR a BLR) sa realizovala nová veľká reorganizácia a redislókácia ČSLA, ktorá sa bytostne dotkla aj 52. ponp. Z poverenia veliteľa VVO Trenčín prišiel do Komárna jeho bývalý príslušník pplk. Ing. Jaromír Kopeček v sprievode sovietskych dôstojníkov oznámiť veliteľovi pluku plk. Ing. Milanovi Hrdličkovi, že kasárne prevezme Sovietska armáda. A tak sa pluk presťahoval naspäť do Bratislavy. Tiesnil sa v priestoroch Kutuzovovej kasárne spolu so ŽTU a 92. ponpr, pretože celá Duklianska kasáreň sa musela uvoľniť pre motostrelecký pluk 13. td Topoľčany, ktorá prišla z Mladej Boleslavy. Po presťahovaní sa pluk podieľal na výstavbe bytov v Dúbravke a spolu s Verejnou bezpečnosťou na hliadkovaní a udržiavaní poriadku v meste.

R. 1969 – po roku pôsobenia v stiesnených podmienkach a v rámci pokračujúcej reorganizácie ČSLA nastal zánik útvaru. Prišiel august a s ním tá osudná chvíľa – rozkaz, že sa 52. ponp k 30. 9. 1969, po 19 rokoch pôsobnosti, definitívne ruší. Zároveň bol zrušený aj 92. ponpr, ich bojové zástavy boli odovzdané do Vojenského historického múzea v Prahe a väčšina jednotiek a materiálu sa presunuli do Kostelca nad Labem, kde sa 73. ponpr rozšíril na pontónový pluk. Aj ŽTU sa presťahovalo do Holešova, okres Gottwaldov (Zlín), aby uvoľnilo Kutuzovovu kasáreň pre Vojenskú politickú akadémiu Klementa Gottwalda Praha (*de jure* bola zrušená, ale *de facto* prišla ako Vojenská politická fakulta VA AZ Brno).

Význam jednotlivých druhov vojsk či služieb v priebehu vojenských dejín sa znižoval a zánikal, a naopak, iný sa zvyšoval a rástol. Už pred druhou svetovou vojnou a v jej priebehu vidieť postupný zánik jazdeckva, remontnej služby (doplňovanie koní) a vozatajstva (trénu, zásobovania), na druhej strane sa rozvíjalo delostrelectvo, automobilové a ženijné vojsko, ale najmä letectvo. Zostaňme pri ženistoch: v roku 1912 mala c. a k. rakúsko-uhorská armáda 14 sapérskych (zákopníckych) a 8 pionierskych (ženijných) práporov, o 1 – 2 roky pribudol 1 pioniersky a 1 mostný prápor, teda na zbor pripadal 1 ženijný prápor. V rokoch 1920 – 1922 mala čs. armáda 5 ženijných plukov (žp 1 Terezín, žp 2 Kroměříž, žp 3 Komárno, žp 4 Bratislava, žp 5 Praha), od roku 1922 vodný prápor Bratislava a od roku 1934 žp 6 v Bratislave. Prvý čs. samostatný poľný prápor v ZSSR začínal so ženijnou (zákopníckou) čatou, 1. čs. brigáda mala ženijnú rotu a vo februári 1945 zbor mal samostatný 318. žen. prápor a samostatný cestný prápor, 3 pešie brigády mali tiež svoje žen. prápory (pešie prápory ženijné čaty), zatiaľ čo tanková a paradesantná brigáda mali ženijné roty. V šesťdesiatych rokoch mala ČSLA pontónový pluk, veliteľstvá okruhov mali pont. prápory, každá armáda mala žen. brigádu, divízia žen. prápor a pluk žen. rotu. Po rozdelení ČSFR a vzniku SR mala ASR v roku 1998: výcvikové stredisko ženijného vojska v Seredi, potom dva armádne zbory mali 5. ženijnú základňu v Seredi a 2. ženijnú základňu v Banskej Bystrici. V roku 2001 po reorganizácii ASR vznikla 1. mb v Prešove, 2. mb v Leviciach, db, Veliteľstvo domobrany v Topoľčanoch, 5. pluk špeciálneho určenia Jozefa Gabčíka v Žiline a Prápor okamžitej reakcie v Martine (tieto 2 útvary majú žr). Podľa „Modelu 2010“ bude mať ASR jeden ženijný prápor. Avšak po zrušení

52. ponp a 92. ponpr v roku 1969 na Slovensku už žiadny pontónový útvar nebol. (V roku 2002 bol výraz ASR zrušený a nahradený výrazom OS SR).

LITERATÚRA A PREMENE:

ADAMČÁK, Miroslav – FILIP, Jaroslav: Povodne na Slovensku. Bratislava : MO SR, 1999.

BOČKAY, Jozef: Poznámky – Riečny prápor a 52. ponp. Bratislava 2001 – rukopis.

HOSPODÁR, Vladimír: Pomoc príslušníkov čs. armády pri živelných pohromách na území Slovenska v päťdesiatych rokoch. In: Vojenská história, roč. 2, 1998, č. 4.

HOSPODÁR, Vladimír: Pomoc príslušníkov čs. armády pri živelných pohromách na území Slovenska v šesťdesiatych rokoch. Vojenská história, roč. 6, 2002, č.1.

HUBERT, Miroslav: Československá dunajská flotila v letech 1946 až 1959. In: Historie plastikového modeláře, 1995, č. 3.

HUBERT, Miroslav – PAVALA, Karel: Vojenské lodě Československa 1918 – 1959. Praha – Děčín: Spolek přátel plavby – ARES, 1999.

KOPEČEK, Jaromír: Spomienky na 52. ponp. Brno 2001 – rukopis.

O vývoji a tradiciách ženíjného vojska. Sborník VŽV – zvl. č. Praha 1960.

ŠTAIGL, Jan: Vojenské opatrenia na Slovensku v súvislosti s vývojom v Maďarsku na jeseň 1956. In: Armáda a spoločnosť na Slovensku v kontexte európskeho vývoja 1948 – 1968. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie v Bratislave 17. – 19. septembra 1997. Bratislava : VHÚ, 1997.

ŠTAIGL, Jan: Ochrana štátnej hranice Slovenska v rokoch 1950 – 1966. In: Vojenská história, roč. 4, 2000, č. 3 – 4.

Vojenské dejiny Slovenska III, IV. Bratislava : MO SR, 1996.

Predpis Žen-24-10. Praha : MNO, 1968, 1978.